

Z 6. evropské letní akademie ekozemědělství

Závěry úvodního zasedání Bioakademie 2006

Na úvodním plenárním zasedání v rámci BIOAKADEMIE v Lednici na Moravě byla projednávána dva pro ekologické zemědělství (EZ) a výrobu biopotravin velmi důležité dokumenty: Revize Nařízení rady (EHS) 2092/91 o ekologickém zemědělství a návrh Programu rozvoje venkova v období 2007–2013. Stanoviska účastníků konference, která na BIOAKADEMII zazněla, budou impulsem pro důslednější prosazování postojů při schvalování uvedených dokumentů vůči EU.

„Komise při projednávání návrhů nezohledňuje příminky profesních svazů, naše kritika padá pod stůl,“ řekl Thomas Dosch, předseda německého svazu ekozemědělců Bioland a vyzval všechny přítomné, aby vytvářeli v této souvislosti tlak na odpovědné orgány.

Strategický dokument „Program rozvoje venkova v období 2007–2013“ je pro většinu zemí EU základním zdrojem finančních prostředků, umožňujících podporu ekologického zemědělství a produkce biopotravin. Dotační titul pro ekologické zemědělce přímo naváže na současnou podporu vyplácenou v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova 2004–2006. Od roku 2007 dojde k navýšení sazeb pro ekologické zemědělství u všech kultur, např. pro ornou půdu z 3500 na 4620 Kč na hektar, u sadů, chmelnic a vlnic z 12200 na 25285 Kč na hektar a u trvalých travních porostů z 1100 Kč na 2650 Kč na hektar.

Toto navýšení vyplývá ze snahy o zvýšení motivace zemědělců ke vstupu do systému ekologické-

ho zemědělství. Vrchní ředitel MZe Ing. Martin Fantaš k tomu uvedl: „Věřím, že nárůst ploch v EZ na 10 %, jak stanovuje akční plán pro rozvoj EZ v České republice do roku 2010, je možný.“

Ve většině zemí obsahuje návrh Programu rozvoje venkova v období 2007–2013 tzv. programy kvality, které zahrnují propagaci potravin s přidanou hodnotou, a investiční prostředky určené na podporu marketingu a propagace. V České republice byla však tato opatření přes snahu Ministerstva životního prostředí a průmyslu a obchodu a dalších vládních i nevládních organizací vyřazena.

Úvodní slovo přednesl rektor MZLU Brno Prof. Jaroslav Hlušek, kromě citovaných účastníků dále vystoupili ředitel švýcarského výzkumného ústavu FiBL Dr. Urs Niggli, zástupce Rakouska jako předsednické země EU Dr. Karl Plsek, vedoucí pracovní skupiny Rady pro ekologické zemědělství, a zástupci českých a rakouských ministerstev zemědělství a životního prostředí.

Hlavními organizátory Bioakademie byly Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO ve spolupráci s BIO Austria, za odborné spolupráce FiBL, Bioinstitutu a UP Olomouc. Akce probíhala pod záštitou a za finančního přispění Ministerstva zemědělství ČR, Ministerstva životního prostředí ČR, Ministerstva zemědělství a lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství Rakouska a Ministerstva zemědělství Slovenska. Akce zúčastnilo 225 odborníků, zemědělců a studentů.

Kateřina ČAPOUNOVÁ
Foto M. Vohralíková

Slovenské ekologické zemědělství a dotace v roce 2006

V současnosti je ekologické polnohospodářství v SR podporované v rámci Plánu rozvoje vidieka SR na roky 2004–2006 cez opatrenie č. 5 „Agroenvironment a životné podmienky zvierat“.

Platba za ekologické polnohospodářství V období konverzie (2 roky): orná půda – 6 000 Sk/ha, Ovocné sady a vinohrady – 8 000 Sk/ha, zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny – 10 000 Sk/ha, trvalé travné porasty – 4 000 Sk/ha.

V období po konverzii: orná půda – 3 000 Sk/ha, ovocné sady a vinohrady – 4 000 Sk/ha, zelenina, liečivé, koreninové a aromatické rastliny –

5 000 Sk/ha, trvalé travné porasty – 2 000 Sk/ha. (Bližší informácie www.mpsr.sk, prípadne www.apa.sk)

Statistika roku 2005:

□ 210 držiteľov registrácie, z toho 195 farmárov, 1 včelár a ostatní (22) boli čistý spracovatelia, osivárske spoločnosti a obchodníci. Ináč spracovateľov spolu aj s tými s pôdou je 28

□ spolu bolo 92.191 ha poľnohospodárskej pôdy (26796 ha ornej pôdy, 64749 ha TTP, 555 ha ovocných sádov a 91 ha vinogradov)

□ v EP bolo zaradených 4,62 % pôdy z celkovej PP

Statistika apríl 2006:

□ 297 držiteľov registrácie, z toho 274 farmárov, 1 včelár a ostatní (14) boli čistý spracovatelia a obchodníci. Ináč spracovateľov spolu aj s tými s pôdou je 23

□ spolu bolo 125.160 ha poľnohospodárskej pôdy (38.482 ha ornej pôdy, 8.5890 ha TTP, 735 ha ovocných sádov a 53 ha vinogradov)

□ v EP bolo zaradených 6,27 % pôdy z celkovej PP

Hlavné komodity:

Obilniny spolu s ich následným spracovaním (múka, otruby, cestoviny

a chlieb), čaje, víno, zber z voľnej prírody nejakej ovocie a zelenina.

V živočíšnej výrobe je to hlavne chov oviec a spracovávanie surového mlieka. Ale spracovávanie produktov zo ŽV je v SR len na začiatku a veľký nárast by som predpokladal v roku 2006 a hlavne 2007. Odbyt: Hlavne domáci trh + CZ+ NSR a ostatné členské štáty ES.

Ing. Ivan KUŠNIER,
Ústredný kontrolný & skúšobný ústav poľnohospodársky Bratislava

POZNÁMKA: Podľa Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy je v SR podľa LPIS celoštátna výmera následovná: poľnohospodárska pôda – 2 100 809 ha, orná pôda 1 367 090 ha a TTP 540 785 ha.

Z PŘEDNÁŠEK

Za účasti zájemců z 22 států a mnoha významných hostů z ministerstev tří zemí a dalších odborníků výzkumných ústavů a vysokých škol Evropy se po hlavní úvodní části 6. evropské letní akademie konaly dva odborné semináře a workshop k pěstování ekologické zeleniny. Z nich jsem se pokusil vybrat stručný obsah některých odborných přednášek.

O KVALITĚ BIOPOTRAVIN

BEZPEČNOST MAXIMÁLNÍCH STANOVENÝCH HLADIN ZBYTKOVÝCH PESTICIDŮ

Helmut Burtcher (Global 2000 Vídeň)

Výsledky průzkumu hnutí Greenpeace týkající se hladin zbytkových pesticidů v 650 vzorcích ovoce a zeleniny, testované v Rakousku a Německu jsou alarmující. Podle nich každý desátý vzorek (přesáhl tzv. akutní referenční dávku (ARfD v jednotkách mg/kg tělesné váhy), a tak předložil „...konkrétní svědectví o potenciálně akutním zhoršení lidského zdraví“ (citace Federálního institutu pro hodnocení rizik v Berlíně). Většina těchto překročených hodnot nevyplývala z přeročení maximálních hladin zbytkových látek (MLR), jak by se dalo očekávat. Z těchto zjištění je možno vyvodit závěr, že stanovené maximální hladiny zbytkových látek neladí s požadavky na spolehlivé hodnocení rizika, a zákazníci tudíž nechrání. Například konvenční jablka se ošetřují 27 x, než se dostanou ke spotřebitelům. Dále Burtcher uvedl, že oficiálně schválené MLR pro aktivní látku procymidon ve vinných hroznech vede v Německu a Rakousku k překročení ARfD na dítě o hmotnosti 12 kg o 935 %. Tento příklad však není je politováníhodná výjimka. Legálně stanovené maximální hladiny zbytkových látek nechrání před nadměrnými hodnotami ARfD. Funkcionáři EU jsou o tom informováni, zatím však se povolené hranice těchto látek nemění, ani přijatelná denní dávka.

Porovnávání potravin konvenčních a biopotravin dopadlo ve prospěch bio. Zjišťoval se obsah nad povolenou hranici zbytkových pesticidů 0,01 mg/kg:

Zjištěné procento překročení hranice		
Zelenina	Konvenční	Bio
Salát	61	2
Exot. ovoce	54	3
Karotka	62	12
Zelenina koř.	64	10

BIOKVALITA: JAK MOHOU POTRAVINY VYRÁBĚNÉ EKOLOGICKÝM ZPŮSOBEM OVLIVŇOVAT ZDRAVÍ KONZUMENTŮ?

Zprávu za kolektiv vědců Univerzity v Newcastlu, UK, přednesla dr. Kerstin Brandtová

Výzkum se nesl v duchu zkoumání problému, jak metoda pěstování ovlivní složení plodiny a tím zdraví konzumentů. Dosavadní studie se zaměřovaly na analýzu složení potravy, a tudíž nebyly schopny podat definitivní důkazy o rozdílech mezi těmito dvěma systémy výroby ve smyslu dlouhodobých účinků na lidské zdraví. Když vezmeme v úvahu současné znalosti z oblasti výživy, toxikologie, fyziologie a ekologických věd,

zjistíme, že existuje více než dost příkladů toho, že technologie výroby potravin má vliv na složení těchto potravin nebo na jiné aspekty jejich kvality. Tyto rozdíly jsou dostatečně zřejmé na to, aby vznikl skutečný rozdíl jejich vlivů na zdravotní stav konzumentů. EZ používá spíše rostlinu „divoké“, které v systému EZ vykazují nižší obsah sekundárních metabolitů. Při pokusu bylo zjištěno, že málo hnojený sad jablek dal velká nepoškozená jablka, pokud mají stromy dost dusíku, úroda je vysoká, ale jablka poškozená. Po třech letech je úroda v nehojeném sadu 3x vyšší než u hnojeného. Zjistit ale vliv biopotravin na zdravotní stav je obtížné. Protože lidé v různých částech světa jedí různé složené stravy a přesto jsou zdraví. Evidentní je vliv jedině v případech užití pesticidů, které ve zbytcích naše zdraví poškozuji. Stejný vliv ale mohou mít i organické pesticidy. Také by mohlo být negativním příkladem dávání zeleniny do práškové podoby, byť by byla bio (např. pilulka, která obsahuje 400 g brokolice) může u někoho vyvolat alergii. Naše chápání toho, co je dobré pro zdraví, se neustále vyvíjí.

CHEMICKÁ NEZÁVADNOST POTRAVINÁŘSKÝCH PLODIN: NOVÉ OTÁZKY

Přednesla J. Hajšlová (za kol.: V. Schulzová, P. Botek – VŠCHT Praha)

Požadavek na dietu (stravován) prostou jakýchkoliv rizikových komponent není realistický. Nicméně zájem o řešení těchto otázek kontaminace potravin roste. V ČR bylo např. zjištěn růst kontaminace potravin rezidui pesticidů od roku 1992 do r. 2002 se zvýšil z 18 na 28 %. Studie prokazují, že některé biologicky aktivní složky mohou vedle negativních efektů působit i prospěšně: např. protirakovinné efekty fytoestrogenů sóji, nebo zelenina z čeledi Brassicaceae obsahuje negativně působící glukosinoláty, které ale působí též protektivně (antimutageny). Existují důkazy o pozitivní roli glykoalkaloidů brambor v dietě. Velmi aktuálním a stále nedořešeným problémem je výskyt mykotoxinů v krmivech a potravinách. Jejich výskyt je vysoký např. v jablech. V čerstvých je obsaženo 0,235 mg/kg, po oprání klesá obsah na 38,1 %, po vaření 23,6 % a po sterilizaci na 1,6 %. Povoleno je 0,01 mg a v jamu tedy zůstane 0,004 mg mykotoxinů na kg. Mimořádným problémem je dnes přítomnost akrylamidu v tepelně zpracovaných potravinách na bázi brambor či cereálií. Tato neurotoxická sloučenina s karcinogenním potenciálem vzniká reakcí aminokyseliny asparaginu a redukujících cukrů. Také furen reprezentuje rizikový procesní kontaminant, vzniká při vyšších teplotách v některých potravinách. Ochrana konzumentů je podmíně-

na zaváděním efektivních strategií kontroly jakosti a bezpečnosti surovin a produktů.

PŘÍDATNÉ LÁTKY V KONVENČNÍCH POTRAVINÁCH A BIOPRODUKTECH, JEJICH MOŽNÝ DOPAD NA ZDRAVÍ

Ing. V. Syrový (nezávislý poradce)

Pro zdravější potraviny, potřebujeme nejen se vyhnout užívání agrochemikálií při výrobě ale také v dalším zpracování. V potravinářském průmyslu se v mnoha případech přidávají ke konečným výrobkům stejné chemické sloučeniny, užití při pěstování, úmyslně. Mnohé z těchto látek patří k jedům – například dusitany, které se užívají v nakládacích solích ke konzervaci a stabilizaci barvy konvenčních uzenin. Z uvedených důvodů se v potravinářských produktech, které pocházejí z EZ nesmí používat riziková syntetická aditiva, ale jsou v nich povoleny pouze přirozené látky, které u normálních konzumentů nevykazují žádný zjevný vedlejší účinek. Také počet povolených přídatných látek je nižší – pouze 36, což je devětkrát méně, než u konvenčních potravin. Snížení a vyřazení nepříznivě působících přídatných látek má na lidské zdraví pozitivní vliv.

TRVALÉ TRAVNÍ POROSTY

VARIABILITA TRVALÝCH TRAVNÍCH POROSTŮ V EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ A JEJICH PRODUKČNÍ I MINOPRODUKČNÍ FUNKCE

B. Šarapatka, S. Čížková, S. Hejduk

Rozšiřování, obnova a údržba travních společenstev v krajině jsou jednou z možností řešení nadprodukce a zároveň konzervace půdního fondu. Ovlivňují množství a kvalitu vody, jsou nástrojem proti erozi a lokálním povodním, mají význam v ochraně biodiverzity. Tlak na environmentální stránku ekozemědělství bude vzrůstat. Ekozemědělec by měl znát problematiku produkce píce a měl by mít informace o druhově bohatších společenstvech luk a pastvin. Je tu určitý rozpor mezi požadavkem na dostatečný a stabilní výnos kvalitního krmiva a zájmem ochránců na vytváření druhově bohatých luk – což je velmi nákladné. Řešení je v obhospodařování části pozemků intenzivně a čisti extenzivně, s různými obměnami systému seče i hnojení.

HYDROLOGICKÝ VÝZNAM TRAVNÍCH POROSTŮ

S. Hejduk (Mandelova ZLU Brno)

Travní porosty plní z hydrologického hlediska dvě významné funkce: 1. Kvantitativní – zabráňující vzniku povrchového odtoku z přívalových dešťů a převádí tento odtok z orné půdy na podpovrchový. 2. Kvalitativní (filtrační) díky silně rozvinuté kořenové soustavě zbavují zasakující vodu rozpuštěných živin, zejména nitrátů. V některých situacích však mohou zvyšovat riziko povodní tím, že umožňují vznik povrchových odtoků vyšších než na orné půdě. Je to v případě odtoku ze zamrzlé půdy a odtoku z půdy poškozené ztuhnutím těžkou mechanizací nebo nadměrnou pastvou. Kladné

funce však převažují. Travní porosty se stávají nástrojem pro omezování vodní eroze, ochranu vodních toků a intravilánu před splaveninami.

PROBLEMATIKA PLEVELŮ V TRAVNÍCH POROSTECH S DŮRAZEM NA ŠŤOVÍK TUPOLISTÝ

E.M. Pötsh, B. Krautner (Federální VÚ pro alpské regiony)

V Rakousku je více než 90 % problematiky plevelů zaměřeno na šťovík tupolistý z čeledi rdesnovitých (*Rumex obtusifolius*). Tento úporný plevel se objevuje v mezerách travního drnu a mezi trsy rostlin. Šťovík spotřebovává živiny a zabírá místo a také snižuje kvalitu píce pro vysoký obsah taninů a kyseliny šťavelové. Prevence – kromě nevyhnutelného poškození TTp například suchem nebo mrazem existují příčiny, kterým je možno se vyhnout: skluz a tlak těžké techniky, sešlapání pasoucím se dobyt看em, příliš nízká sečená tráva a nízká nastavené sklízecí stroje. Další problémy vznikají při hnojení. Šťovíku napomáhají: velké dávky chlévského hnoje a špatná kvalita rozmetání. Nevyrovnaná dávka živin, hnojení mimo vegetační období. Dbáme na omezení produkce semen a vysemenění: náležité sečení před dozráním semen, sečení nebo trháni semenných rostlin. Nahrazování odstraněných a jinak zaniklých rostlin na pastvinách, zakrývání skládek hnoje a kompostu. Pro ekologické zemědělství jsou následující nechemické metody jeho kontroly: mandelinka ředkvíčková, ruční odstraňování, mechanické obdělávání kořenů – infračervená nebo plynová technologie. Doséváme kvalitní travní směsi bez šťovíku.

PARAZITÁRNÍ MANAGEMENT NA PASTVINÁCH

J. Juršík (Státní veterinární a potravinový ústav Bratislava)

Předpokladem pre vypracovanie účinných protiparazitárných opatření (parazitární management) je dokonalé poznanie parazitárneho statusu chovaných zvierat a tiež zistenie diseminácie propagačných štádií parazitov vo vonkajšom prostredí. V oblasti tzv. ekologickej parazitologie sú vypracované metódy pre zistenie vajíčiek v pôde. Ekologicky vedené pasienky s dobrým organickým hnojením sú predisponované na vysoké zamorenie rôznymi štádiami parazitov a ich vektorov. Imunita voči gastrointestinálnym parazitom sa vyvíja pomaly. Na dosiahnutie solidnej úrovne imunity je potrebné pobyt na pastve počas dvoch sezón – je to zložitý proces. Po obsadení nových pasienkových areálov zvieratami doporučujeme po prepatentnej perióde (cca 14–16 dní) vykonať u reprezentatívnej vzorky zvierat koprologické vyšetrenie. Každý druh parazitov má svoj biologický cyklus, s ktorým je treba kalkulovať pri vypracovaní konkrétneho antiparazitárneho postupu. Je treba parazitárny management vypracovať na konkrétne podmienky. Je zakázané týranie zvierat, a preto pri diagnostikovanom vysokom stupni parazitárnej invázie je potrebné konzultovať situáciu s veterinárnym lekárom a prípadne vykonať antiparazitárny terapeutický zákor.

Ekologické pěstování zeleniny na Bioakademii v Lednici

Součástí letošní Bioakademie v Lednici na Moravě byl také seminář zaměřený na ekologické pěstování a prodej zeleniny.

Martin Lichtenhahn ze švýcarského institutu FiBL hovořil o obecných zásadách osevních postupů, výživy a ochrany rostlin v ekologickém zelinářství. Zdůraznil důležitost předcházení nemocem rostlin zejména promyšleným osevním postupem a uvedl příklady z praxe. Švýcarským zelinářům se osvědčuje zařazení 20–25 % jetelotrávy do zelinářského osevního postupu; na první pohled je to neefektivní ztráta drahocenné plochy, ale z dlouhodobého hlediska se to pěstiteli vrací v podobě úrodné půdy a dobrého zdravotního stavu zeleniny. V oblasti výživy seznámil přednášející posluchače s nároky jednotlivých druhů zeleniny na živiny, a to i v jednotlivých etapách růstu, a ukázal praktické možnosti plánování a zajištění přísunu živin během vegetace. U ochrany rostlin se zaměřil na některé konkrétní choroby a škůdce, jako je alternariová skvrnitost listů mrkve, pochmurnatka mrkvová apod. Zmínil se také o výzkumu pěstování pásů kvetoucích bylin: napadení košťálovin některými závažnými škůdci bylo tímto opatřením redukováno na minimum.

Anne-Kirsten Loes z norského výzkumného ústavu Bioforsk referovala o pokusech s mulčováním jetelotrávy při pěstování zeleniny. Referát vzbudil živou pozornost, zejména mezi zahrádkáři; nastýlání se v pokusech ukázalo jako účinné protiplevelné opatření, zároveň však i jako významné opatření hnojivé, když zvýšením dodávky živin do půdy vedlo ke značnému zvýšení výnosů.

Roswitha Six z rakouské poradenské organizace Bio-Austria se ve svém příspěvku zaměřila na praktické aspekty pěstování brambor a salátu. U brambor se diskutovalo především o volbě odrůd, možnostem předcházení výskytu plísně bramborové a regulace mandelinky a také o správném uskladnění.

s těmito nároky se Štěrboví ovšem se ctí vypořádali.

Seminář uzavřela **doc. Kristina Petříková** z MZLU Brno, která shrnula úkoly výzkumu v ekologickém pěstování zeleniny.

Na seminář navazovala jednodenní exkurze na tři zelinářské podniky v blízkosti Vídně. Zatímco třetí v pořadí zcela vsadil na produkci pro supermarket a nové odbytové možnosti byly také hlavní motivací na přechod na bio, na prvním statku, u **Marie a Franze Vogtových**, nás zaujala velká rozmanitost včetně chovu ovcí

a zpracování vlny i životní filosofie farmářů, kteří strávili nějaký čas také v rozvojové pomoci v Latinské Americe. Zajímavý byl i způsob prodeje: vedle faremní prodejny mají Vogtovi uzavřeny dohody asi s 20 spotřebiteli ve Vídni: každý z nich (většinou jsou to rodiny) dostane přidělenou parcelku, kterou Vogtovi osejí či osází a průběžně pleckují; všechna další péče, pletí, okopávka a sklizeň už patří nájemci. A že je mezi Vídeňany o tento způsob zdravého nákupu zeleniny zájem, o tom svědčí i to, že tento systém zde provozuje více podniků a největší z nich takto pronajímá asi 600 parcel! Tak co, Pražáci a Brňáci, nebyla by to inspirace pro vás?

Radomil HRADIL
Foto z exkurze
po Rakousku – PRO-BIO

O možnostech prodeje biozeleniny podle rakouských zkušeností hovořil kolega paní Six z organizace Bio-Austria **Ernst Trettl**. Rakouští pěstitelé mají tu výhodu, že se mohou spolehnout na své spotřebitele: rakouský zákazník dává přednost domácímu zboží i v případě poněkud vyšší ceny. A co je nevdané: přednost domácím bioproduktům dávají i některé významné obchodní řetězce jako Rewe.

Marek Štěrba seznámil posluchače s rodinnou farmou svých rodičů v Deblíně na Tišnovsku. Ta je zajímavá především bouřlivým rozvojem obchodní činnosti v oblasti biozeleniny: Štěrboví dnes nakupují biozeleninu nejen v ČR, ale i v zahraničí, a dodávají ji do českých supermarketů. To kladé velké nároky na logistiku včetně praní, třídění a balení zeleniny;

Produkty ekologického zemědělství ze Slovenska představil malý krámk otevířený na 6. letní Bioakademii v Lednici. Kromě obilnin, těstovin, štáv nabízejí slovenští producenti mezi sušeným ovocem višně a cukrové melouny. Kromě vyhlášených ovčích sýrů můžete ocenit i výborný nakládaný chřest – vše bio. vha

 PORADATELE ORGANIZERS VERANSTALTER 	 GARANT ZA ORGANIZACIJU ORGANIZATIONAL GUARANTEE GARANT FÜR DIE ORGANISATION 	 ODBORNÁ SPOLUPRÁCE SPECIALIST CO-OPERATION FACHLICHE ZUSAMMENARBEIT 	 FINANČNÍ PODPORA FINANCIAL SUPPORT FINANZIELLE UNTERSTÜTZUNG 	 SPONZORI SPONSORS SPONSOREN 	DALŠÍ SPOLUPRÁCE A PODPORUJÍCÍ ORGANIZACE OTHER CO-OPERATORS AND SUPPORTERS WEITERE ZUSAMMENARBEIT ODER FINANZIERUNG
---	---	---	--	--	---

Představujeme navštívené ekofarmy na Moravě a v Rakousku

Další dva autobusy se rozjely na střední a severní Moravu. Návštěvu farem zprostředkovalo Informační středisko Kopanice.

Účastníci české exkurze, která proběhla v rámci šesté evropské letní konference ekologického zemědělství – Bioakademie 2006, se mohli těšit na prohlídku celkem tří ekologicky hospodařících farem. Zájem o tuto „expedici“ byl především z řad zahraničních hostů – z Polska a Ukrajiny, dále Litvy, Kosova, Rakouska a Švýcarska, zúčastnilo se však i několik zájemců z České republiky.

✱ Naše cesta vedla do **Prlova**, malebné valašské dědiny ve Vizovické kotlině ležící 16 km na jihozápad od Vsetína. Jádrem této horské obce je rozloženo na přítoku Pozděchovského potoka. Řada usedlostí je rozptýlena na pasekách v nadmořské výšce 414–676 m n. m. Katastr obce má výměru 712 ha. Navštívili jsme hospodářství Gone spol. s r.o. spolupracující s obcí Prlov, kde nás tamější starosta a zároveň ekologický hospodář Ladislav Gargulák provedl objektem sloužícím k účelu ekoagroturistiky. Součástí

porostů se zabývají chovem ovcí a krav bez tržní produkce mléka (plemeno Limousine). František Vrána se zmínil o výhodě pojiždných jatek, které by velice uvítal, aby nemusel maso z ekologického chovu skotu prodávat jako konvenční. Nutí jej k tomu především nedostupnost ekologických jatek v regionu. Pojiždná jatka by navíc omezila stres zvířat a jejich útrpný transport. Z čerstvých plodů, které urodí jejich sady (jablka, hrušky, třešně, švestky, broskve), vyrábí rodina Vránova povidla, kompoty, suší křídaly a ovocné plátky, mezi kterými se najde broskvová či hrušková pochoutka. Prodej produktů je ze dvora i v obchodní síti. Farma nabízí také agroturistiku. Pro turisty se zájmem vyzkoušet si život na farmě s rodinou zřídili také pro

komplexu jsou také rybníky, chov koní, fitness centrum, restaurace a ubytování. Zajímavostí je, že část hospodářství je vybudována na bývalé skládce, kde muselo dojít k řádnému vyčištění povrchu a navezení zeminy, vysazují se zde stromy a buduje se zázemí nejen pro milovníky rybolovu. Farma se zabývá chovem krav bez tržní produkce mléka, chovem ovcí a koní. Hospodáří na 215 ha trvalých travních porostů. Shlédlí jsme také um stříhačů ovcí, kteří se postarali o stříh celého stáda. Cílem je přilákat do obce turisty a nabídnout jim dovolenou na statku a vyzkoušet si pobyt na venkově v souladu s přírodou.

Kontakt na hospodáře: Ladislav Gargulák, Prlov 139, 756 11 Valašská Polanka, www.hornolidecko.cz

✱ Další naší zastávkou byla **ekofarma Vránových v Lužkovicích u Zlína**. Hospodářství se nachází v kopcích (kopec Juré) nedaleko Zlína. Vránovi hospodaří na 70 ha, z toho je 20 ha orné půdy (pěstování obilovin – pohanka, nahý oves, pšenice), na 6 ha sadaří a na zbytek trvalých travních

Většinu prodávají na tržnici ve Zlíně, kde mají stabilní prodejní místo (prodej kromě pondělí a neděle každý den), prodávají na objednávku také ze dvora. Okrajově je na farmě i chov koz, zejména pro vlastní potřebu. Při prohlídce jsme mohli pozorovat skotačící kůzlata a na poli obdivovat mnoho druhů salátů, česnek, brokolici, mrkev, cibuli, pór, celer, fazole, zelí... a sledovat rozmanitý život hmyzu. Zajímavé bylo setkání s krtonožkou obecnou, ani ta však není považována za výhradního nepřítele. Košařovi při pěstování bio zeleniny nepoužívají ani ty

ochranné prostředky, které jsou povoleny v ekologickém zemědělství. Kladný psychologický přístup Josefa Košaře k zahradničení a přírodě vůbec odrazuje snad všechny škůdce z jeho políčka. Sami si pěstují vlastní osivo. Při zahradničení si pomáhá rozvržením jednotlivých prací podle přírodních kosmických rytů z kalendáře konstelací pro zahrádkáře a zemědělce „Výsevní dny“.

Kontakt na hospodáře: Josef Košař, Lukov 9, 763 17 Lukov

Vladimíra ČERVENÁ
a Renata VACULÍKOVÁ

Rakouské zelinářské ekofarmy

Všechny podniky leží v jižní části regionu Waldviertel, Dolní Rakousy. Program exkurze navazoval svým zaměřením na workshop Zelenina. Zorganizoval FiBL Austria.

Vogt Maria a Franz, Obersdorf/Wolkersdorf

Od roku 1987 obhospodařují Maria a Franz Vogtovi podle zásad EZ statek typický pro region Weinviertel. K podniku patří 2 ha vinic, 15 ha pole a chov ovcí. Na 0,5 ha se pěstuje zelenina, která se zčásti prodává prostřednictvím samosběru.

Biohof Adamah, Glinzendorf

Od roku 1997 je tento zemědělský podnik v Glinzendorfu na Moravském poli, 10 km od hranice města Vídně, obhospodařován ekologicky. Současně s konverzí na ekologické hospodaření byl vybudován systém pokud možno přímého prodeje zákazníkům. Na 70 hektarech tohoto zemědělského podniku se pěstují obiloviny (pšenice, špalda, žito), především však široká paleta zeleniny. Byliny a plochy úhoru jsou důležité v osevním postupu. Pěstovány jsou přednostně starší a nehybridní odrůdy, kterou jsou vybírány podle svých chuťových vlastností a prostřednictvím selekce jsou udržovány a přizpůsobovány stanovišti. Zelenina se pro zákazníky sklízí denně čerstvá a je prodávána z větší části přes předplatné bedýnky (Abokisten).

Dipl. Ing. Wilfried Menzinger, Franzensdorf

Podnik se nachází na Moravském poli, této obilné a zeleninové komoře Rakouska, v úrodné nížině, asi 10 km východně od Vídně. Má asi 80 ha orné půdy. Od roku 1995 vstoupil celý podnik do konverze na ekologické polní hospodářství.

Rozdělení plodin vypadá takto: 4 ha brambory, 4 ha cibule, 20 ha mrkev, 10 ha celer, petržel, 5 ha zelenina k zamražení (špenát), 40 ha čerstvá zelenina: brokolice, zelí, čínské zelí, ledový salát, pór, řapíkatý celer, radicchio, fenýkl, štěrbák

Asi na 20–30 ha se pěstují během roku dvě plodiny. Po časně sklizených předplodinách, jako jsou brambory nebo zimní cibule, resp. do čerstvé zelenině pod fólii lze v červnu a červenci ještě vysévat a vysazovat nejrůznější druhy zeleniny a pěstovat je až do začátku až poloviny listopadu. Je to především mrkev (poslední výsev 1. červencový týden), brokolice, štěrbák a ledový salát, radicchio a fenýkl.

Na všech farmách nás čekalo milé a přátelské setkání, bohaté občerstvení a účastníci si mohli odnést nové poznatky i zkušenosti.